

Innovationsnyttor i offentlig sektor

2021–2022

2024

Innovationsnyttor i offentlig sektor

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Ekonomisk statistik och analys
171 54 Solna
010-479 40 00

Förfrågningar Elin Stendahl
010-479 40 85
elin.stendahl@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppgi källan på följande sätt:
Källa: SCB, Innovationsnyttor i offentlig sektor

URN:NBN:SE:SCB-2024-UFFTBR2402_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Innovationsnyttor i offentlig sektor

Ett arbetsställe är en geografisk plats där verksamhet bedrivs. Det kan exempelvis röra sig om en myndighets lokalkontor, ett sjukhus eller en förskola.

Undersökningen Innovation i offentlig sektor för referensperioden 2021–2022 genomfördes av SCB under 2023 på uppdrag av Vinnova och i samarbete med SKR. I undersökningen mäts dels systematiskt arbete med innovation inom offentliga organisationer, dels den innovationsverksamhet som bedrivs ute på kommunala, regionala och statliga myndigheters arbetsplatser. Deltagande i undersökningen har varit frivilligt och svarsfrekvensen är låg. De resultat som presenteras i den här rapporten är därför inte representativa för hela den offentliga sektorn utan ger endast en bild av hur förhållanden ser ut bland de organisationer och arbetsställen som besvarat undersökningen. En mer ingående genomgång av bortfallet och dess effekter på statistiken finns att läsa i rapporten *Bortfallsuppföljning Innovation i offentlig sektor 2021–2022*. Beskrivningar av statistikens kvalitet och framställning finns också att tillgå på produkthemsidan¹.

Syftet med denna rapport är att belysa de effekter som innovationsarbetet inom den offentliga sektorn leder till. Dels handlar det om kvantitativa effekter i form av resursbesparingar, dels om mer kvalitativa effekter såsom ökad nöjdhet bland användare eller kvalitetsförbättringar. I vissa fall görs jämförelser mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter i analysen. Det är i dessa fall viktigt att ha i åtanke att de verksamheter som de olika delsektorerna ansvarar för skiljer sig åt väsentligt i flera aspekter, vilket också påverkar såväl verksamheternas möjligheter att vara innovativa som vilka effekter innovationsverksamheten kan förväntas medföra.

Innovationsarbetets kostnader och besparingar

En majoritet av de offentliga arbetsställen som besvarade undersökningen uppgav att effektivisering eller besparingar var en drivkraft bakom den mest betydelsefulla innovationen under referensperioden. Totalt var det 60 procent av de innovativa arbetsställena som uppgav att detta varit ett drivande syfte bakom introduktionen av den nya eller väsentligt förbättrade processen eller produkten som arbetsstället ansåg som mest betydande. Ingen tydlig skillnad fanns mellan kommunala, regionala eller statliga myndigheters arbetsställen med avseende på hur betydande effektivisering eller besparingar varit som drivkraft.

¹ www.scb.se/uf0319

Undersökningen visar också på att ambitionen att innovationer ska leda till effektivisering eller besparingar infrias i många fall. Av de arbetsställen som uppgav att detta varit en drivkraft bakom den mest betydelsefulla innovationen var det drygt 81 procent som också rapporterade att innovationen medfört besparingar under 2022. Totalt uppgav offentliga arbetsställen att deras mest betydelsefulla innovation medfört besparingar på cirka 278 miljoner under 2022.

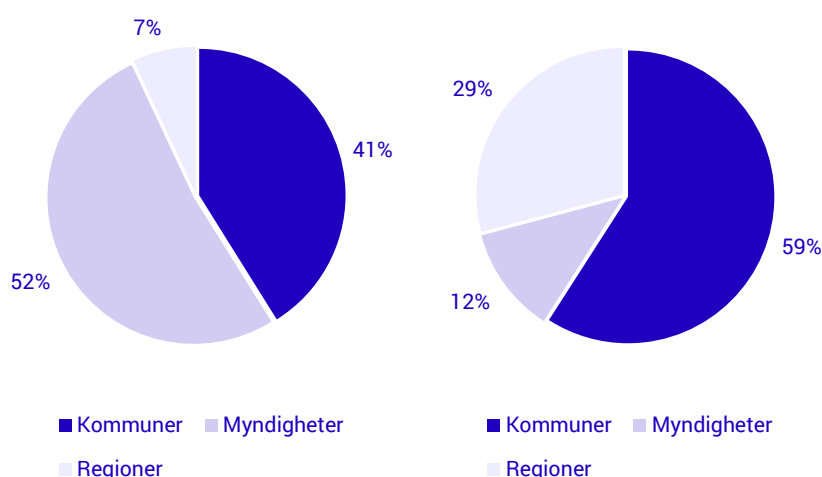
Kommunala arbetsställen stod för majoriteten av besparingarna, cirka 164 miljoner, medan regionala arbetsställen sparade omkring 81 miljoner och de statliga myndigheterna knappt 33 miljoner. Sätts besparingarna i relation till antalet arbetsplatser inom varje delsektor är det dock regionala arbetsplatser som i genomsnitt gjorde störst besparingar per arbetsplats från sina mest betydelsefulla innovationer. Även med detta mått var det de statliga myndigheternas arbetsplatser som gjorde de minsta besparingarna.

Innovativa arbetsställen har introducerat minst en ny eller väsentligt förbättrad produkt (vara eller tjänst) eller process. Till **innovationsaktiva** arbetsplatser räknas, utöver de innovativa arbetsplatserna, även de som arbetat med innovationsaktiviteter som inte lett till någon innovation.

Bland de innovationer som medförde störst besparingar finns flera exempel på olika digitala lösningar såsom implementering av ett gemensamt datalager, en ny digital lösning för inrapportering samt nya typer av IT-lösningar. Det finns även exempel på innovationer som medfört minskad resursåtgång genom att utforma nya kontaktytor med samarbetspartners som lett till minskad användning av papper samt ny utrustning som inneburit minskade transporter.

Figur 1. Utgifter för innovationsverksamhet (vänster) respektive besparingar från arbetsplatsens mest betydelsefulla innovation (höger) efter delsektor, 2022. Procent.

Att arbeta med innovation kräver också resurser. Kostnaderna för det innovationsarbete som bedrevs vid de svarande offentliga arbetsställena under 2022 uppgick till drygt 7 310 miljoner. Störst utgifter hade de statliga myndigheternas arbetsplatser, med 3 795 miljoner, medan

kommunala arbetsställen hade utgifter på totalt 3 005 miljoner och regionernas arbetsställen på cirka 510 miljoner.

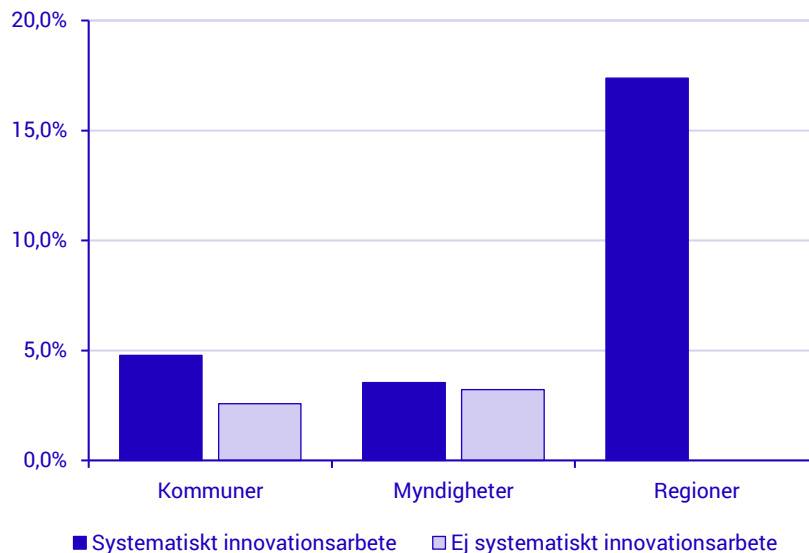
Regionernas relativt lägre utgifter förklaras främst av att ett mindre antal regionala arbetsställen besvarat undersökningen. I genomsnitt var utgifterna per innovationsaktivt arbetsställe i regionerna 6,1 miljoner, jämfört med 6,5 miljoner i kommunerna. Även med detta mått är utgifterna störst bland de statliga myndigheterna med ett genomsnitt på 27,1 miljoner.

Organisationer med systematiskt innovationsarbete ser större besparingar

Resultaten i undersökningen indikerar att ett systematiskt innovationsarbete på organisationsnivå bidrar till relativt större besparingar ute på arbetsplatserna. Av de totalt 100 arbetsplatser som både tillhörde en organisation som besvarat undersökningen och som uppgett att deras mest betydelsefulla innovation medförde besparingar under 2022 var det knappt hälften, 47 procent, som tillhörde en organisation som arbetat systematiskt med innovation under 2021–2022. Dessa arbetsplatser stod samtidigt för 68 procent av besparingarna. I genomsnitt var alltså besparingarna från innovation större för arbetsplatser som tillhörde en organisation som arbetade systematiskt med innovation än de som inte gjorde det.

Det finns också tecken på att arbetsplatser i en organisation som bedriver systematiskt innovationsarbete får större utväxling på sina investeringar i innovation. Bland kommunala arbetsställen i kommuner som arbetade systematiskt med innovation under perioden 2021–2022 uppgick besparingarna till 4,8 procent av innovationsutgifterna. Motsvarande siffra i kommuner som saknade systematiskt innovationsarbete var 2,6 procent. Liknande mönster syns även bland de statliga myndigheterna, om än inte lika tydligt.

Figur 2. Besparingar från arbetsplatsens mest betydelsefulla innovation som andel av totala innovationsutgifter efter delsektor och förekomst av systematiskt innovationsarbete, 2022. Procent.

Samtliga regioner som besvarade frågan om systematiskt innovationsarbete uppgav att de haft detta under referensperioden. Jämförelsen går därför inte att göra för regionala arbetsställen. Vad som framgår är dock att de regionala arbetsställen som besvarat undersökningen fått igen en större andel av sina utgifter i form av besparingar. Totalt motsvarade besparingarna från de regionala arbetsplatsernas mest betydelsefulla innovation 17,4 procent av de totala innovationsutgifterna.

Något som är viktigt att ha i åtanke i jämförelsen mellan utgifter och besparingar är att de avser samma referensår, 2022. Det är därmed inte sannolikt att utgifter och besparingar avser samma innovationsprocess. De besparingar som kunde göras under 2022 är troligtvis ett resultat av innovationsaktiviteter som utförts under tidigare år. Då frågan om besparingar avser den mest betydelsefulla innovationen som en arbetsplats introducerat under 2021–2022 kan det också vara så att eventuella besparingar som innovationen leder till syns först senare, efter referensperiodens slut.

Innovation ökar kvaliteten och ger nöjdare användare

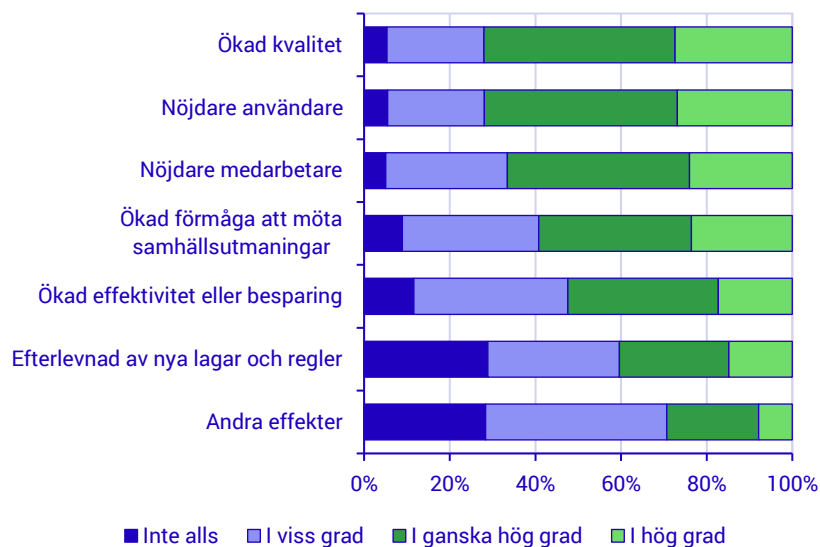
Effektiviseringar eller besparingar är inte den enda effekten innovation kan leda till. Det är inte heller den främsta drivkraften bakom de innovationer som arbetsplatserna såg som mest betydelsefulla under 2021–2022. Istället var det i första hand behov, krav eller förväntningar från användare som låg bakom innovationerna. Av samtliga innovativa arbetsställen som besvarade undersökningen uppgav 80 procent att detta varit en drivkraft.

Figur 3. Drivkrafter bakom arbetsplatsens mest betydelsefulla innovation, 2021–2022. Andel av innovativa företag.

Detta avspeglar sig även i de effekter som innovationerna bedöms leda till. Ökad kvalitet och nöjdare användare är de effekter som arbetsställen i störst utsträckning bedömer att deras innovationer har haft under 2021–2022. Totalt uppgav omkring 72 procent av de innovativa arbetsplatserna att deras innovationer lett till ökad kvalitet respektive nöjdare användare i hög eller ganska hög grad. Motsvarande andel för ökad effektivitet eller besparing var drygt 52 procent.

Figur 4. Effekter (realiserade eller förväntade) av arbetsplatsens innovationer, 2021–2022. Andel av innovativa företag.

Resultaten visar att den offentliga sektorns innovationsverksamhet leder till positiva effekter, av såväl kvantitativ som kvalitativ karaktär. I

undersökningen har innovativa arbetsställen fått uppge vilka besparingar deras mest betydelsefulla innovation medfört. Uppgifterna ger alltså inte en heltäckande bild av de totala besparingarna som dessa arbetsställen har gjort som resultat av sitt samlade innovationsarbete, utan kan snarare ses som en indikation på den potential innovationer besitter. Samtidigt syns det även tydligt att innovation ger mer än endast ekonomiska effekter genom att skapa en bättre användarupplevelse, arbetsmiljö och ge den offentliga sektorn bättre förutsättningar att kunna möta de utmaningar som samhället står inför.

